

МИКОЛА ПОГІДНИЙ УГОРЧАК

ЧАРІВНИЙ
ДІЯМАНТ

MYKOLA POHIDNYJ UHORCZAK

ENCHANTING DIAMOND

(TALES AND STORIES)

Cover and illustrations by Nina Myrc

PUBLISHERS FOR YOUTH: ZOLOTYJ HOMIN

Milville, N. J., USA
1972

МИКОЛА ПОГІДНИЙ УГОРЧАК

ЧАРІВНИЙ ДІЯМАНТ

(КАЗКИ І ОПОВІДАННЯ)

Ілюстрації і вінетка Ніни Мриц

ВИДАВНИЦТВО ДЛЯ МОЛОДІ: ЗОЛОТИЙ ГОМІН

Мілвіл, Нью Джерзі, ЗСА
1972

Printed by Trident Press Ltd.
Winnipeg, Canada

ЯК КИЛИНКА ПОБАЧИЛА НЕБО У РІЧЦІ ГОЛТВІ

Славною була річка Голтва на нашій Україні, на квітучій вишневій Полтавщині. Тим славна, що була чистіська і прозора як скло, а тепла, що й галушки можна було в ній заварити. Та ще славнішою була над річкою Голтвою, оселя козака Конотопа. Рай то був, не хутір. Всюди було видно тверду господарську руку хазяїна.

Був там і садок вишневий і чудова пасіка, що роїлася од бджіл. Були й розкішні квітники, що

оточували все обійстя, а вже про городи, то й не казать. Всього там було і маленька Килинка, доня славного козака Конотопа, жила, як князівна у квітках, у стъожках, у льонових кісках, завжди закосичених. А кругле личко Килинки тільки й горіло блакітними великими оченятами і усміхалося і радувалося.

А матуся, Маріянна, як звичайно, любила своюю доню і добагала їй чим могла. Килинка од того розкошу тільки підстрибувала і ганялася берегами річки Голтви зі своїм песиком Шариком.

Інколи матуся пробувала її заспокоїти, а то й казала: тобі Килинко треба було вродитися хлопчиком!

Та вона про це не дбала. Тому матуся думала, що й дитина не може бути без діла. То ж одного ранку закликала до себе Килинку і її братіка Кирилка й каже:

— Маєте ви дурно пустувати в хаті, то краще підіть обое на баштан, пильнувати, щоби злодії не крали кавунів.

Братік Кирилко, як це почув, то з радости підскочив і каже: Підемо, матусю! Підемо з Килинкою і візьмемо з собою песика Шарика, щоби нам не було скучно!

— Ото ж ідіть, підтвердила добра матуся. Я вже приготовила вам полуценок, щоб мали щонебудь попоїсти, як зголоднієте. Мені ніколи баштаном турбуватись, бо мушу піти на базар.

Добра матуся зараз завязала їм в клуночки по кусневі калача й тарані, добавила ще солодких

коржиків, поблагословила на дорогу і підвела до воріт.

Кирилко зараз піднайшов собі кийка, Килинка взяла свого Шарика на мотузка і обое побігли на баштан, віддалений від хутора всього на одну версту. Але, що таким дітям дорога, вони взяли її за іграшки. Ще добре не розгулялися, як оце опинилися на баштані. Розглянувшись, вони зараз побігли в курінь, відшукали ножа і перше їх діло було піднайти доброго стиглого кавуна.

Ходить Кирилко з Килинкою, шукають, котрій кращий, обстукують, прислухаються і врешті знайшли. А тільки Кирилко приложив ножа до кавуна, а він вже розколовся, наче проситься: Їжте мене любі діти і насолоджуйтесь!

Вони зараз нарізали собі по кусневі і насищувалися солодким нахучим мясивом. Їдять вони соковитого кавуна, смакують, аж тут щось зашелестіло між кукурудзою і показалися дві жіночі постаті з порожніми мішками в руках.

— Доброго здоровля, дітоньки, привітала їх одна з жінок. Що ж смакуєте кавуни? Гарні кавуни маєте, дітоньки! Щасливі ви у Бога діти! Може б і нас порятували своїми кавунами! Ми не хочемо за дармо, ми заплатимо!

А Килинка, таки зараз озвалася своїм пискливим голосочком: А ви не прийшли красти?

— Сохрани Господи, щоби ми людей кривдили. Ми бідні люди, а наші діти теж люблять їсти солодкі кавуни.

А Кирилко зараз й каже:

— А скільки ви нам дас্যте грошей за наші кавуни?

— Скільки схочете, щоби було по справедливому!

Килинка вже нічого не каже. Вона знала, що її матуся завжди помагала бідним людям. І цю мовчанку братик Кирилко прийняв як знак згоди. Він звернувся до жінок і каже:

— Візьміть собі по кілька кавунів у мішки, тільки платьте мені срібними гравеніками!

Жінки радо погодилися. Вони набрали в мішки кавунів, вирахували Кирилкові на руку гроші і відійшли.

А Килинці, чогось страшно стало од того. Їй таки здавалося, що то були злодії. Але Кирилко заспокоїв сестричку.

— Цить Килинко! Ось я тобі дам срібного гравеніка. Тільки не плач! Мама нічого не буде знати! А ти за цього гравеніка купиш собі гарну стъожку! Ти ж любиш стъожки!

Килинка усміхнулася. Справді вона дуже любила стъожки, а вже найбільше блакітню. Але, — чи направду мама не буде знати?

— Дивна ти, Килинко! А хто скаже? Я не скажу нікому, а ти, хіба не будеш така дурна, щоби мамі розказувати. Не турбуйся, візьми гравеніка і завтра підеш собі на базар і купиш стъожку, яку тільки захочеш.

Килинка замовкла, взяла гарного близкучого срібного гравеніка і вже почала думати про стъожки. Справді, які гарні стъожки вона бачила минулого тижня на базарі. Килинка почала мрія-

ти про оті стъожки, забула про солодкого кавуна, про все забула, тільки Шарик не давав їй спокійно стояти. Він вхопив своїми зубами Килинку за спідничку і почав тягати то в один бік, то в другий.

Килинка засміялася, стиснула в руці срібного гравеника, вхопила свого Шарика за мотузка і давай знову бігати та підстрибувати доокола баштану.

Так вона бавилася з Шариком і братиком Кирилком до самого вечора. З сумерком приїхав батько возом, набрав кавунів, поклав Килинку біля себе, а Кирилка з другого боку і усі разом поїхали на свій славний хутір над річкою Голтвою.

* * *

Маленька Килинка приїхавши додому, нічого іншого не думала тільки про свого срібного гравеника. З гравеником вона пішла спати і думкам її не було краю.

А ранкома, як тільки відкрила оченята, зразу налякалася. Гравеника в руці не було. Вона зірвалася й почала шукати. Врешті знайшла його під подушкою. Туди він закотився під час сну, як вона випустила його зі своїх ручenят.

А все ж по першій тривозі вона не довго втішалася своїм гравеником. Перші радощі скоро минули і Килинка зрозуміла, що матуся не пустить її самою на базар купувати стъожку. Правда, може б пішла з Кирилком, але що тоді,

буде, якби купила стъожку, Матуся запитає: Килинко, де ти дісталася ту стъожку? і що вона скаже?

Говорити неправду, — гріх, а сказати, як воно було, то братик Кирилко буде її бити, а то ще і язика показуватиме. І сяк і так, не добре воно скoilося з отим гrivеником. Всякі думки напастивали її, але вона таки тримала у руці свого гrivеника. Інколи відійде у куточок, відкриє руку, і любується ним до схочу. А потім, тільки й думає, де його знову заховати. Ось недавно поклала була за комином, куди ніхто не добереться, навіть Кирилко, але вона не могла довго бути без нього. Пролежав він там три дні і Килинка забрала його назад до своїх теплих рученят.

Потішилась ним, а потім знову понесла його у світлицю і поклала на стіл під скатерть. Тут було їй найзручніше. Опісля вона вже подумає, що з ним робити. Та Килинка вже не мала охоти купувати стъожку. Навіщо їй та стъожка, вона й так має їх досить. Найкраще буде піти до матусі і розказати всю правду, як воно було з отими кавунами і гrivеником.

Але все якось так складалося, що не було нагоди поговорити з матусею. Була субота. Матуся почала робити порядки, відсувати столи, скрині, витирати порохи, підмітати. Тому вона не могла залишити свого гrivеника у світлиці. Килинка крадьки забігла у світлицю і забрала його з собою, щоби ніхто не помітив.

Килинка вийшла у садочок і тут трохи заспокоїлася. Стиснула вона в рученятах свого гривеника і почала набирати відваги, щоби врешті відкрити перед матусею всю правду. Але надбіг братик Кирилко. Він почувши від Килинки, що вона хоче зробити, нагнівався на неї, ба ще й погрозив:

— Не смій нікому говорити, а то побю! Як не хочеш стъожки, іди в крамницю, купи собі шоколаду, або цукерків, поїси і будеш мати спокій! Кирилко побіг, а Килинка од тієї ради ніяк не помудріла.

Їй стало чомусь соромно й стидно, а навіть лячно од того всього. Навіть рябенький Шарик не зумів її розважити. Загубила Килинка свою радість, свій дитячий безжурний сміх і ходить як та тінь у жалобі. Вже й матуся помітила й питаете: Що це з тобою Килинко? Чи не подивився хто на тебе поганим оком?

Та Килинка в ту мить схаменулася, розсміялася, підстрибнула і мати скоро заспокоїлася. Але це було для виду. Не кидає Килинку смуток. Вона блукає зі своїм гривеником по обійстю, по садочку, а тоді подалася над річку Голтву.

Зупинилася Килинка на березі і прислухається, як Голтва шумить, та перекочується своїми срібними хвилями. І мило їй було слухати і зразу полегшало на серці. А тоді відкрила свою рученьку, подивилася з любовю на свого срібного гривеника і щось наче її торкнуло й запитаю: Навіщо тобі Килинко цього гривеника? На-

віщо тобі з ним возиться, мучитись? Кинь його кинь, кинь!

А Килинка їй думає: Може їй справді? Чому не кинути? Чи вартий він того, щоби мати через нього стільки клопоту? Воно справді найкраще кинути його і розвязатися з ним раз на завжди.

І подивилася Килинка ще раз на свого срібного гравенника, трошки засумувала, трошки заболіло, але це вже було в останнє. Килинка була рішуча дівчинка. Вона вже не вагалася, а піднеслася на пальчиках, щоб вижче, прижмурила оченята, напнулася і кинула всією силою, щоби якнайдалше від себе. Відкрила свої оченята, як почула тихеньке — плюсь — що пішло по воді і залишило маленькі кружальця за собою, що скоро розплилися і поховали срібного гравеника.

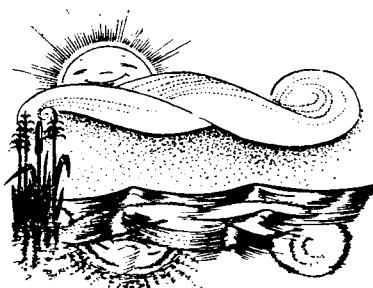
Килинка, ще пробувала відшукати очима свого гравенника у глибині річки, але даремно, Заходяче сонце кинуло золотим промінням на річку і Килинка, замість гравенника, побачила блакитне синє небо, що відбилося на широкому плесі річки Голтви. А та блакить мережалася срібними хвилями, що спокійно переливалися і бігли кудись у невідоме. Тільки час од часу пробігали білі хмаринки, що запалювалися багряним цвітом від заходячого сонця.

Та Килинка зразу повеселішала. Вона зараз побігла в хату і защебетала до матусі:

— Мамо я бачила у річці Голтві небо, таке саміське як вгорі. Навіть хмаринки бігли по ньому!

А матуся засміялася й каже: Ото ж і добре, що врешті ти побачила небо. Тож не пустуй, а ходи вечеряти.

Але Килинка була така радісна і щаслива, що їй зовсім не хотілося їсти. В її очах теж сяяла блакить неба, сяяла дитячим щастям, яке знайшла Килинка, коли позбулася нещасного срібного гравеника, що потонув раз на завжди у річці Голтві.

ПРО СЛАВНОГО ДЗВОНАРЯ І СПІВАКА ЦВІРКУНА

Жив собі біля одної церковці, звичайно на Україні, старий дзвонар, що на одну ногу кульгав і дзвонами на дзвінниці вигравав. Так чудно і дивно знав він дзвонити, що усіх він міг розвершити і захопити.

А дзвонив він, чи було йому сумно, чи весело. Тоді і його дзвони вигравали жалібно або радісно, залежно від його настрою і охоти.

Тільки у старого дзвонаря не було багато радості, раз тому, що був старий, а друге що був самітний. Один одинокий, як билинка в полі. Мусів сам хазяйнувати, самому собі істи зварити, випрати одежду і усе сам і сам.

Правда одного разу осінню заліз йому під запічок цвіркун і заспівав так гучно і голосисто, що старий дзвонар аж засміявся. І звідкіля він тут уявся, подумав? Мабуть цвірочче на мою смерть!

Але цвіркун зразу йому заперечив:

— Ні, дзвонарю, коли співаю, то завжди усім на радість. Ти мусиш бути щасливий, дзвонарю, тільки жди!

Дзвонар засміявся і каже:

— Ціле життя жду на своє щастя, а воно бач не приходить. Мабуть, десь в якомусь болоті застриягло.

Цвіркун цього не хоче слухати. Він знову зацюркотів, так дрібонько затрелював, що дзвонар зідхнув і каже до себе:

— А хай же він співає, як хоче! Мені однаково. У двох буде нам все таки краще і веселіше, як мені самому.

Так старий дзвонар погодився з долею, цвіркуна не виганяв, а інколи й якусь страву йому підносив, щоби не був голодний. Це цвіркунові подобалося. Він теж був радий зі свого нового приятеля, то ж одного разу сказав до нього:

— Спасибіг тобі, чоловіче, що дозволив мені замешкати у твоїй хаті і спокійно у теплі пе-

резимувати. Я дам тобі тепер таку силу і міць, що ніхто на світі не буде так дзвонити, як ти старий дзвонарю! Тільки, скажи мені, скільки у тебе дзвонів?

— Всього чотири, відповів дзвонар. О, я ті дзвони дуже люблю. Вони, як задзвонять, то гомін піде по всьому селу. А кожний має інакший голос, інакший звук.

— Дуже добре, одвічає цвіркун. Від тепер твої дзвони будуть мати особлившу силу. Вони будуть промовляти Божим голосом і чарувати усіх людей.

— А як це буде, питав здивований дзвонар?

— Почуєш, — тоді зрозумієш. Тільки мусиш перед цим сім день і сім ночей постити і кожної днини до світанку сонечко поздоровити і сказати до нього: Радуйся сонечко золоте, мою долю благослови і мое серце звесели!

— Все зроблю, як ти цього бажаєш, відповів радісно старий дзвонар і від тої хвилини наче полегшало йому на серці, наче всю журу вітер розвіяв. А вже найбільшим щастям було для нього, що він вже не самий, а мав у своїй хаті гостя цвіркуна, завзятого співака, що день і ніч йому співав і серце і душу звеселяв. І сповнив старий дзвонар волю цвіркуна.

Сім день і сім ночей постив він тільки на хлібі і воді, а кожного ранку виходив назустріч золотому сонечку і його поздоровляв: Радуйся сонечко золоте, мою долю благослови і мое серце звесели!

А золоте сонечко на блакитній обрій випливало, солодко до дзвонаря усміхалось і таємничу пісню йому співало. А сьомої днини вийшов дзвонар на свою високу дзвінницю і здивувався.

На кожному дзвоні був напис золотими буквами. На першому найбільшому — Громовий, на другому — Градовий, на третьому — Богневий, а на четвертому — Гробовий.

Старенький дзвонар зразу зрозумів, що ті написи означають. Він має в кожній потребі до людей цими дзвонами промовляти, остерігати, від горя рятувати і захищати. І не довго довелося йому ждати, щоби силу цих дзвонів показати.

Однієї днини серед золотого пауччого літа, насунули над селом страшні чорні хвилясті хмари. Люди вже знали, що це означає. Зрозуміли, що ті жахливі хмари несуть усім людям загибель і голод. Отож прибігли вони до старого дзвонаря і просять і благають:

— Рятуй нас любий дзвонарю! Рятуй нас і захисти, то ж і тепер на славу Божу дзвони і милости у Господа для всіх нас проси!

І виліз старий дзвонар на свою високу дзвінницю і взяв за шнура дзвона, на якому був напис — Градовий. То ж, як почав дзвонити, як почав ним хитати, як дзвін почав глухо й могутньо своїм серцем об криси вдаряти, то луна від нього пішла аж під сами хмари. Неслися звуки цього дзвону з такою силою, що хмари почали поволі розступатись, на всі сторони розбігатись, та теплим дощиком поля і ниви обливати.

Але дзвонар не глядів, що доокола нього робиться. Він дзвонив і дзвонив, аж доки із-за хмар не виглянуло золоте сонечко. Тоді старий дзвонар тричі перехристився і сказав: Вітай нам сонечко золоте і наші поля благослови і від градових побоїв збережи!

А люди, як побачили золоте сонечко то не знали межі своїй радості. Вони зі щирого серця дякували старому дзвонареві, благословляли, величали і всяким добром його обдарували.

І радий був дзвонар вдячному народові і дзвонам і своєму цвіркунові співакові, що дивними чарами його дзвони наділив і село від нещастя і градової тучі охоронив.

Та скоро довелося дзвонареві попробувати і другого дзвона. Однієї днини зчинилася над селом страшна буря. Громи почали так жахливо матіньку землю ранити, що людям і жаль і страшно од того стало. Велике спуштошення грозило од тих жахливих громів. Ось там вже хату запалило, а на сіножатях вже стіжки сіна горять, а там на полі вже полукипки запалило. Отже де було бідним людям рятунку шукати. Тільки у дзвонаря старого. Але дзвонар не дав себе багато просити. Як тільки почали громи бити, виліз він на свою дзвінницю і потягнув за шнура — Громового. І дзвонив дзвонар і дзвонив, доки бурю не усмирив, не затишів. А люди знову його вітали поздоровляли, і всяким ласкавим словом його обдарували.

Не менш важним був і той дзвін, що звався — Богневий. Як тільки денебудь зчинилася

пожежа, старий дзвонар вже у пору дзвонить, на тривогу скликає. А люди, звичайно у пору збіжується, вогень погасять і всьому лихові у час запобіжать.

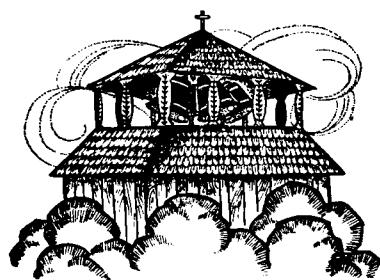
Був ще один дзвін — Гробовий. Він вже до гробу дзвонив, за покійниками тужив і дорогу до золотого сонця своїми дивними звуками голосив. Це співав він тим, що сиру земленьку покидали і до сонця золотого відлітали, і вже ніколи не вертали. Та це було рідко і старий дзвонар не любив ним дзвонити, бо знов, що всі люди бажають жити, у радості у щасті веселитись.

В такий спосіб старий дзвонар зі своїм другом цвіркуном славним співаком, усім людям служив, аж доки не прийшов час, коли і старий дзвонар мусів відійти у царство золотого сонечка. Тоді усі дзвони сами заграли і Громовий і Градовий і Богневий і Гробовий. Усі дзвони заграли і свого любого старенького дзвонаря прощаючи.

А добрі люди віддали своєму дзвонареві глибоку шану. Вони його до гробу супроваджали сумних пісень співали і пахучими цвітами його могильний хрест увінчали. В той спосіб вони йому одячили за ту услугу, яку він робив за життя усій громаді і усім людям.

Тільки чарівник цвіркун не перестав співати. Він вже не кидав людських осель. Він співав і співає, немов людям пригадує про славного дзвонаря і їхнього предка цвіркуна співака. Тому од того часу, люди цвіркуна на зиму прий-

мають, не виганяють, а з увагою слухають, як цвіркун співак цюркоче, як співає і усіх у хаті своєю піснею звеселяє ...

ЧАРІВНИЙ ДІЯМАНТ

Я вперше зустрівся з маленьким Михасем, коли мої батьки купили мені на ярмарку першу книжечку, — „Як Михась ішов до неба по діяманту”. Його дивна подорож була дуже цікава і повна різних незвичайних пригод.

Михась мав великі труднощі в дорозі до неба. Наперед мусів перейти високу височезну гору, драпатись по скелях, берегтися, щоби не

поховзнутися і не впали в яку пропасть. Але то ще не все, що перескаджало йому в дорозі до неба. Зупиняли його теж малі чортики, які завжди щось видумували, щоби Михась зблудив з дороги. Потім виступали проти нього всякі страховища, що гуділи, верещали, викрикували, погрожували, щоби тільки Михасика залякати. Вони навіть вимахували перед його очима вогнистими бичами, ставали йому посеред дороги, а то обкидували вонючим болотом, щоб тільки його зупинити.

Але Михасик нікого не боявся, ні кому не піддавався, ішов без відпочинку, драпався по скелях все вище і вище, доки не дійшов до небесної брами.

Небесна брама вся була зі щирого золота і висаджувана дорогоцінними самоцвітами. Один чортик навіть підмовляв його:

— Чого лізти тобі аж до неба? Хто тебе там потребує? Ось візьми собі кілька самоцвітів і буде тобі досить на все твоє життя!

Та Михась був чесний хлопчик і не дурний, щоби чортика послухати. Він таки загримав кулачком об небесну браму і на його радість вона зараз сама відчинилася. В брамі побачив Михась старенького чоловіка в золотій киреї з довгою сивою бородою, а очі його сяяли як діаманти. Ото ж цей угодник Божий усміхнувся приязно до Михайлика і питає:

— Чого тобі, синочку, треба?

А Михайлик каже: Мої батьки дуже бідують, то ж я прийшов просити бодай один дія-

мант. Це їм пригодиться і я в цей спосіб поможу їм вилізти з свого убожества і нужди.

— Дуже ти добрий хлопчина, каже дідусь, що так журишся своїми батьками. Це значить, що ти любиш своїх батьків, що ти добрий синочок. Також я знаю, що ти не послухав лукавого чортика, не піддався його покусі і поступив, як правдивий герой. Отже за це я дам тобі одну дуже цінну річ, ще дорожчу за діямант. Ось бачиш цю скриночку. Там знайдеш те, що найбільше людям потрібне і що тут у небі є найцінніше. Тільки одна умовина. Як вернешся додому, не відчиняй, а чекай Різдва Христового. Тоді маєш занести цю чарівну скринку до церкви і поставити перед вертепом, де в яслах буде спочивати подоба Божої Дитини. З цією чарівною скринкою зійде на тебе і на твоїх батьків Боже благословення. Воно принесе вам радість і щастя, а тобі успіх в праці і пошану та любов між людьми.

Михайлік подякував небесному Дверникові, взяв в руки небесний дарунок, чарівну скринку, притулив до свого серця і щасливо вернувся додому до своїх батьків.

На цьому закінчилася історія книжечки, — „Як Михась ішов до неба по діямант”. Але це мене на задоволювало. Мені було цікаво знати, що знаходилося у тій чарівній скринці і яка доля зустріла цього безстрашного, відважного хлопчика Михася.

І думав я про нього завжди, роки минали, я вже постарівся, а Михась, що ішов до неба по

діямант ніколи не сходив із моєї памяті. Мені завжди було цікаво довідатися, на чому те все закінчилося і, мабуть, Михась таки не забув про мене.

Сталося одного разу таке, що малий Михась, герой моєї дитячої уяви, врешті приснився і розказав мені докладно, як ця вся історія і його подвиги закінчилися.

Малий Михась отримавши небесний дарунок щасливо вернувся додому. Батьки дуже ним утішилися. Навіть хотіли відкрити оту чарівну скринку, але Михась не дозволив. Він сказав до своїх батьків: Я мушу послухатись святого Дверника, тому годиться мені дотримати свого слова. Михась чекав з великою тugoю Різдва Христового, коли свята церковця прибереться у пахучі зелені ялинки і у церковці поставлять прекрасний вертеп з Ісусиком у ясліх.

Терпеливість його зістала нагороджена. Коли заграли різдвяні дзвони і люди зійшлися у церкву віддати поклін народженному Божому Синові, прийшов з чарівною скринькою Михась. Людей вже була повна церква, а коли зачали усі співати колядки, Михась приступив зі скринькою до вертепу і чекав на священика.

Священик це помітив, приступив до нього, і питає: Чого тобі, синочку, треба?

А Михась каже: Я приніс для Ісусика небесний дарунок, який я отримав від святого Дверника. Прошу візьміть його від мене і поставте перед вертепом!

Священик усміхнувся, взяв чарівну скринку, а вона так і бе дивним сяєвом на всю церкву. Священик схвилювався, бо йому ще ніколи та-ке не траплялося. Врешті він осмілився, відчи-няє скринку, а там у тій золотій скринці живісь-ке людське серце. І так воно беться, так стуко-че, наче співає небесну таємну нерозгадану піс-ню.

Священик здивувався, дуже здивувався, гля-нув на маленького Михася, щось подумав і вреш-ті зрозумів і зглибив таємницю цього дарунку. Він поставив відчинену скринку перед Ісусика в ясліх, звернувся до людей і каже:

— Наш маленький Михась, справді Божа дитина. Він приніс для Ісусика, щось, що цінні-ше і дорожче за діямант, добре і шляхотне люд-ське серце. І це є найбільший найцінніший і най-любіший дар для нашого Ісусика Сина Божого. Спасибіг тобі, синочку, за цей незвичайний да-рунок. Хай Боже благословення зійде на тебе і на весь твій дім, на твоїх добрих побожних бать-ків, на всю твою родину і на всіх вас приявних в церковці, що прийшли звеличати своїми ко-лядками Народженого Божого Сина.

А коли священик це говорив з чарівної скринки била якась неземна ясність, якесь небес-не сяєво, що всіх за очі хватало. І тоді всі люди стали на коліна перед вертепом, поклали свої руки на свої серця і кликали, — Боже благосло-ви.

Цим і закінчилася історія про Михася, що ішов до неба по діямант. Нікуди Михась більше

не ходив, а слухав своїх побожних родичів, учився в школі Закону Божого і готував себе на щасливе радісне життя. А з цих усіх його пригод Михась одну правду пізнав, що для Іусика найціннішим дарунком є чисте, непорочне шляхетне і добре людське серце ...

ПРО МИХАЙЛИКА НЕЧИТАЙЛИКА І ТРИ СВИНКИ ЗОЛОТІ ЩЕТИНКИ

Жив собі колись такий хлопчик, що звався Михайлик Нечитайлик. Він мешкав в селі Сліпий Кут, де його батьки мали невеличке господарство. Найбільшою радістю для них були три свинки — золоті щетинки, що завжди гуляли на сонці і тому позолотилися. Одна з них звалися Хрунька, друга Кунька, а третя Минка — золота щетинка. Всі вони їли з одного корита, а коли виїли, перевертали на знак подяки.

Ці три свинки, хоч були ще молодими, кожне мало свою звичку. Свинка Хрунька любила людей, завжди за ними бігала, завжди хрунькала і підносилася головкою, наче б пробувала щонебудь мудрого сказати, або почути.

Свинка Кунька зовсім людьми не цікавилася, а тільки побачила калабаньку з болотом, то зараз туди лізла і вимашувалася з повним задоволенням.

Свинка Минка — золота щетинка любила сонечко і природу. Тому завжди бігала по городах, бо сподівалася щось доброго поїсти, а опісля в холодку серед цвітів сісти і відпочивати.

Але помимо різної вдачі, вони завжди трималися купи. В одній стайні вони ночували і харчувалися. Інколи вони і посварились, але тільки біля повного корита. Та в цьому не можна їм дивуватись, якщо їх свинками звати.

Михайлик Нечитайлик знов дуже добре ці свинки. Така доля йому припала, що Михайлик мусів з ними днювати і ночувати. Пішло від того, що Михайлик не хотів вчитися, не любив школу, ані вчителів, ані книжок. Це його так сердило, що він врешті самовільно кинув школу і його батько од того дуже засмутився. А потім закликав його до себе й каже:

— Мій синочку, так воно бути не може. Якщо не хочеш вчитися, то я тебе силувати не буду. Але не можна сидіти в дома без діла. Не хочеш іти в школу, то іди пасти свині! Ми маємо їх три свинки, отже кожного ранку жени їх на пасовисько і пильнуй! Пильнуй їх від ранку до вечора і нікуди тобі від них відходити. Якщо наші свинки зроблять комусь, з твоєї вини шкоду, покараю!

Михайлик Нечитайлик, знов, що батько свого слова дотримає, але від того його вдача не змінилася. Михайлик хоч виганяв на пасовисько свої три свинки, він зовсім ними не цікавився. Весь час він бігав по чужих садах, бавився з хлопцями, штурляв камінцями і тільки було його роботи. Це навіть і свинкам не подобалося. Якийсь час вони цьому терпіли, а потім пішли до його батька зі скаргою на Михайлика.

Свинка Хрунька перша виступила з жалобою і каже: Михайлик не пильнує нас. Він бігає Бог знає куди і ми ніколи не бачимо його біля себе. Можеш собі його забрати.

Свинка Куњка теж пожалілася: Не має від нього для нас ніякої помочі, ані охорони. Недавно мав мене схопити поганий вовчище, на силу випросилася. А Михайлика не було!

Не крашої думки була і Минка — золота щетинка. Вона позирала на Михайлика лютими очима і каже: Михайлик побив мене колючим патиком. А в мене скіра гола, я ж не цап ані баран. Ось ще й зараз синці по всьому тілі. А завіщо? Я найшла на дорозі гарну книжку з образками. Вона була дуже цікава і я зупинилася і перекидала носиком листочки. Тоді надійшов отой Михайлик, вдарив мене колючим прутиком і сказав: „Як мені не читати, то й свині туди не заглядати”. То ж чи можна нам свинкам таке терпіти? Ні краще забери собі його від нас, щоб ми більше його не бачили!

Батько Михайлика дуже зажурився од цього, щось думав і думав, а врешті закликав синичка до себе й каже:

— Не хотів ти пильнувати і пасти свиней, то я тобі дам другу роботу. Іди тепер пасти гуси!

— Нехай і гуси, каже Михайлик: це теж робота. Не догодив я свинкам, то може з гусьми піде краще. Він щось собі подумав, а тоді вийшов на обійстя розглянутися. А йому зараз вийшов назустріч гусак Гоготак і питає:

— Чи ти будеш пасти наших гусей?

— А вже ж, що буду пасти. Так мені батьнько велів.

— А хіба ж ти чув колинебудь щось про нас, чи може тільки наші яйця їв, питає гусак Гоготак?

— І яйця їв, вони дуже смачні і чував дещо про велике гусяче племя.

— Ото ж, що так, потвердив з гордістю гусак. То ж ходи зі мною і будеш нас пильнувати. Ворогів у нас багато і лисиці і қуниці, і вовки і вовчиці і люта собака інколи кинеться на нас без причини. Багато, багато ворогів ми маємо!

— То правда, підтвердив Михайлик і почав лав за мудрим гусаком. Коли ж він опинився на пасовищі і побачили його усі гуси, то вчинили такий гамір, що Михайликові страшно стало од того. Але гуси зовсім не гнівалися на нього, вони тільки привітали його своїм гусячим звичаєм. Треба знати, що гуси з поміж домашнього птацтва є наймудрішими. Про це Михайлик мав нагоду скоро переконатися.

Як тільки Михайлик Нечитайлик обявив себе гусячим пастушком і взяв до рук вербового прутика, вони мовочки тільки стежили за його рухами. Помітивши, що їх пастушок положився на траву трішки подрімати, вони загегали поміж собою і найстарший гусак Гоготак вже повів їх у сусідний город на свіжу салату і капусту.

На щастя Михайлик впору схаменувся, раз закричав на них і гуси, якби нічого не сталося, сами завернулись назад на пасовисько. Та це

довго не тривало. Гусак Гоготак був дуже хитрий. Він ніколи не резигнував зі свіжої капусти і тому тільки спостерігав за пастушком.

На його щастя Михайлик перестав цікавитися своїми гусьми. Він був лінівий не тільки до науки, але і пастушити. Вже третої днини одна гуска десь пропала, а потім шуліка пірвала ще троє гусенят. А вже про городи не приходилося говорити.

Погано справлявся гусячий пастух і батько почав знову йому докоряти і сварити. Та це не помогло багато. Батько мусів змінити своє рішення. Він закликав Михайлика до себе і каже:

— Сину не було з тебе доброго пастуха для свиней, не буде і для гусей! То ж іди пасти зайців!

— Та вони сами пасуться, крикнув Михайлик.

— Сами, не сами, це не твоє діло! Іди і паси їх, щоби я тільки не бачив тебе на своїх очах!

— Іду, буркнув під носом Михайлик. Він витяв собі знову з лози прутика і пішов шукати зайчиків. Як пасти, то пасти, бодай подивлюся, як вони там?

Шукає Михайлик Нечитайлик зайчиків, а вони наче змовилися. Побачуть свого пастушка, обернуться і тільки хвостиками помахають. А Михайлик шляється за ними полями, лісами, яругами й долинами, а врешті просить їх і благає:

Зайчики, зайчики, мої побігайчики!
Не втікайте від мене, не втікайте
І хвостиками не махайте!

Але даремно гомоніли його слова, ніхто їх не слухав. Нікому було заходитися з лінівим пастушком. Зайчики своє діло знали і про Михайліка не дбали. Тому даремно мучився хлопчина, даремно трудився, врешті лишив свою роботу і завернув додому.

Іде він і думає і страшними мислями себе лякає. Знову перед його очима стала школа, грізний учитель і книжка. Все це йому пригадувало, що таки треба учитися. Але надоїло йому зайчиків пасти. Тепер треба було йому на щось рішились і він таки вирішив. Став Михайлік перед батьком поклонився і каже:

— Любий батеньку, дай мені яку хочеш роботу тільки не зайчиків пасти. Вони мене не слухають, тільки хвостиками махають і втікають.

— Ото ж і є, що не слухають. Нічого не можна зробити з такими, що не слухаються. Тому не має мені роботи і для тебе мій сину!

— Я буду свинки пасти, просився Михайлік.

— Вже немає у нас свинок, каже батько. Свинку Хруньку, що то любила за людьми бігати, мабуть, цигани зловили і зіли. Свинка Кунька, що любила в калабані лізти, одного разу залізла в болото і потонула. А свинки Минки теж немає дома, бо я післав її у тренувальну школу. Це була дуже мудра свинка і ще може стати актором у звірячих фільмах.

— І злякався Михайлік Нечитайлик.

— І що ж я буду тепер робити?

— Ото ж синочку, вже час тобі подумати, що робити? Вертайся в школу, бери книжку в руки і вчитися!

— А хіба ж вони мене приймуть, питає Михайлик. Вже пізно мені вчитися!

— Цим не журися, синочку! Вчитися ніколи не є пізно. Ціле життя ми мусимо вчитися. Книжка тобі в цьому допоможе. Тільки трохи охоти і доброї волі, а все піде, як треба!

— Ой справді, подумав Михайлик. Як може учитися свинка Минка, золота щетинка, то хіба ж він гірший за неї? Ні, ні тільки треба вчитися і вчитися!

І зрадів Михайлик із своєї постанови. Він таки свого батенька перепросив, поцілював в руку і став путячим чемним хлопцем, а навіть школярем. Михайлик Нечитайлик таки пішов у школу учитися. Може не повірите, тоді поїдьте у село Сліпий Кут і там його побачите, школярика Михайлика, як він гарно вчиться, як він за книжками, як подружив зі школярями.

Він навіть своє прізвіще змінив і Михайликом Читайликом себе усім обявив . . .

ЛІСОВА МАВКА І СОЛОВЕЙКО

Чомусь засумувала лісова Мавка, почала тужити і ніяк не могла заспокоїтися. Побіжить вона зеленим лісом, зашелестить кучерявими гілками, наляка тривожливих зайчиків і тільки всього. Не було їй радості із-за цього. То ж побігла вона на озеро, Чорне Око, яке розлилося між кучерявими зеленими лісами і радісно блістіло до золотого сонечка.

Ось тут зупинилася наша Мавка, в блакітнє плесо задивилася і щось собі думала. Але тих думок було в неї так багато, що вона вже й не

знала, про що думати. На щастя з'явився на озері великий чарівний лебідь. Пір я в нього біліське, як шовк, а шия така довжезна, приваблива, а дзоб такий рожевий, наче б його сонечко запалило.

То ж Мавка, хоч була лісовою русалкою, задивилася в нього так дуже задивилася, що сама не знала од чого це, і чому. Але вона властиво нічого й не думала, тільки подивляла цього привабливого білого лебедика.

А лебідь від очей Мавки затривожився. У мавок такі самі очі, як у людей. І тоді відізвався лебедик з дивною прозьбою:

— Чарівна Мавко, відверни від мене свої близкучі очі, а то пропаду, загину, умру. А мені так хочеться жити!

Мавка почувши таку дивну прозьбу, здивувалася. А потім каже до лебедика: Добре відвернуся, закрию свої карі очі, але що мені за це даси?

— Дам тобі живу іграшку, чарівну пташку, А вона як тобі заспіває, то весь твій ліс звеселить і ти вже не будеш більше сумувати.

— Гаразкаже Мавка, — давай пташку! Побачу, чи буде вона краща за тебе. Чи заспокоїть мою тугу.

А дивний лебедик дзоба свого відкрив, білими крилами хвилі вгору підбив і десь взялась пташка, весело крильцями заграла, пурхнула вгору і сіла Мавці на пальця, який вона простягнула до неї.

Тоді лебедик скориставши з неуваги Мавки, зник їй з виду. А Мавка звернулася до пташки й питає:

— Чим ти розважиш мене, моя пташко, якими радощами розвієш мою тугу, мій смуток?

— Піснею, одвічає пташка. Піснею я усіх людей звеселяю і з тяжких турбот визволяю. Тільки пусти мене на волю. В неволі я ніколи не співаю.

Мавка вчинила її бажання, пустила, а пташина пурхнула, крильцями замахала, сіла недалеко на кущик і заспівала. Так чудесно заспівала, як тільки знає це, соловейко на Україні.

Фів-фів-фів-фів-фів,
Ці-ци-ци-ци-ци,
Фію-фію-фію-фію-фію,
Увіть-увіть-увіть-увіть,
Тъох-тъох-тъох-тъох!

Та чи можна словами передати, як це наш рідний соловейко співає, виспівує? Не диво, що ця соловейчина пісня так розжалобила Мавку, що їй стало ще більш боляче од тої пісні. Мавка знову засумувала, головку в долину опустила і задумалася.

А їй назустріч знову випливає білий та пишний лебідь і простує прямо до неї. Зупинився він перед Мавкою, зашумів білими крильцями і питає:

— Чому ж ти, Мавко, знову посумніла? Чи ж моя пташка тебе не звеселила? Скажи мені, чого тобі ще треба?

А Мавка наче зі сну прокинулася, глянула на лебедика, здивувалася і каже:

— А хіба ж ти можеш мені чимнебудь помогти? Хіба є у тебе така сила і такі чари?

— Всім помагаю, бо таку вже натуру маю. Я теж люблю пісню, а навіть з піснею умираю. Але нам лебедям не можна співати, бо наша пісня смерть нам віщує. Нам тільки, хіба слухать.

— Отож, зідхнула Мавка, я теж тільки й слухала б. Та це болить мене. Не можу. Якщо маєш силу, зроби, щоби і я лебідкою стала і на цьому чарівному озері гуляла.

— І це тобі зроблю, тільки, щоби не плакала і не сумувала. Але боюся, що не буде тобі щастя в лебединій долі, на волі.

— Ні-ні-ні! Про це я не дбаю, хай я білою лебідкою по синіх хвилях погуляю.

— Гаразд, каже лебідь, отож візьми від мене дві піріїни і вложи собі одне у праве, а одне у ліве ухо.

Тоді лебідь підплів до берега, Мавка вирвала з правого і лівого крила по одному перові і встремила собі в уші. І тієї ж хвилини, наче якимсь обмороком її схватило. Захиталася Мавка, рученятами замахала, захвилювалася і тої ж хвилини білою лебідкою стала.

А соловейко, як це побачив, сумно затихав, жалібно заспівав і дивними трелями защебетав, але вже не довго. Полюбив соловейко чарівну лісову Мавку, бо тільки для неї він співав, а тепер вже ні кому було. І соловейко затих.

Ніщо вже не мало сили його зворушити, ані чарівний ліс, ані золоте сонечко, ані кучеряве зелене віття гілок, що в срібній росі купалися.

І так воно лишилося до цього часу. Співає соловейко на весні і то не довго. Мабуть, тільки в той час, коли вперше зустрів лісову Мавку на синьому озері, Чорне Око.

Тоді він і тужить за Мавкою, сумно виспівує, всією силою зворушиє, немов її викликає, щоб вийшла Мавка з озера і привітала пташку своїм дзвінким голосочком і порадувала.

Та, чи чарівна Мавка будиться зі свого лебединого сну, щоби привітати любу пташку, це вже залишилося їх тайною, і нам її не розгадати.

ШЕВЧИК ХМИРКА

Жив собі в одному селі, в Україні шевчик Хмирка, що конче хотів забагатіти. А хоч він в кожному черевику мав дірку, був завзятий до всякого діла. Так мусіло статися, як він собі упланував.

Одного вечора направляв він старого черевика і підбивав цвяхами обцаса. А прибивав його молотком з такою силою, що аж іскри сипалися

від удару молотка. Так пирскали на всі боки по хаті, що мало штанів йому не запалили. Та шевчик Хмирка про це не дбав. Він думав про багацтво і, мабуть тому його молоток стрибав, як скажений. Бив шевчик молотком і врешті, як ударив, то пішла така іскра, що вже не погасилась, а закрутилася, зашипіла, завертілася, лапками вогнистими задриботіла і каже шевчикови,
— Добрий вечір!

Шевчик Хмирка з дива затрусився, глянув, що воно таке, а то вже не іскра, а щось таке невеличке, ніби на людину похоже і не похоже. То ж шевчик Хмирка, питаеться:

— Хто ти є, і чого хочеш?

— Я маленький чортік, — відповідає йому оце диво. Хіба ж ти не бачиш, який я маленький. Мене нічого боятися. Я добрим людям навіть помогаю.

— А все ж ти є чортіком, — промимрив шевчик Хмирка. Як тебе у християнській хаті тримати?

— Не журися. Наперед скажу тобі, що я властиво і не чортік, тільки чортікам помогаю і то тільки маленькими гріхами. Великих гріхів я сам боюся!

— Нехай, але як мені тебе звати? — питаеть шевчик.

— Зви мене Малогрішний. Імені не маю, бо я ще не охищений. Чортікам не вільно христитися.

— Це я знаю, каже Хмирка, але я хрещений. Якже ти можеш з хрещеними приставати? Це для чесного чортика ганьба!

— То правда, одвічає чортик, але чесних чортиків на світі немає. Та лишім це, мій добрдю! Я не є правдивим чортом, а тільки маленьким чортиком, що шукає собі захисту і приюту у добрих людей. Чи позволиш мені замешкати у твоїй хаті. Ти й так нікого не маєш, живеш самий, як палець.

— То правда, але, що мені з того буде, що ти мешкатимеш у моїй хаті?

— Будеш щасливий, каже чортик. Отже по-пробуй, а я запевняю тебе, що нічого злого тобі не станеться. Звичайно, як будеш мене у всьому слухатись.

— Ну, нехай, тільки їсти не дам, бо сам не маю!

— Ми чортики ніколи нічого не їмо. Моя по-жива, властиво малі людські гріхи, а моя радість вогонь!

— То будеш мені у печі палити, бо того я найбільше не люблю. Але щоби я ніколи не купував дров, ані вугілля, це мене за багато коштує.

— Дуже добре! Можу запалити й зараз.

— Запали, бо хочу варити собі вечерю!

— Гаразд, зараз будеш мати вогонь. Чортик стрибнув з лавочки на підлогу, відкрив дверці від печі і як подув своїм пекельним вогнем, то й попіл у печі почав горіти.

Чортик Малогрішний показався дуже услужливим товаришем. Він і зараз запитав?

— А що ти любиш найдуще їсти, шевчику Хмирко?

— Я дуже люблю саламаху, одвічає Хмирка. Навари мені саламахи з фасоль, заправ часником і я буду дуже задоволений. А фасоля і часник ось там на полиці у мішочку.

— Не треба! А від чого я чортик? В мене є така чарівна скринка. Чого тільки забажаю, вона сама відкриється і там вже є. Цю чарівну скриночку, я викрав ще із пекла.

— Дуже добре! Тим краще, що не буду мусів купувати. Скорше багатим стану. А то на ті фасолі пішло в мене дуже багато грошей!

— Все тобі зроблю, що тільки забажаєш. І нічого від тебе за це не хочу. Я знаю, що ти бідний сільський шевчик.

Чортік Малогрішний дуже скоро справився з вечорою. Наварив йому такої смачної саламахи, що шевчик Хмирка їв і їв і міри немав. Так найвся, що після саламахи випив пів ведра води.

А тоді так надуло йому животик, що він почав качатися по підлозі і стогнати на всю хату. Навіть сам чортік перелякався. В його животику так страшно воркотіло, наче ціле пекло саламаху варило. І йому було од того болюче і страшно і він закричав з усієї сили: Рятуй мене, чортіку!

Чортік Малогрішний надто був услужливий, щоби знехтувати прозьбою свого приятеля. Він постояв над шевчиком, повів руками по його животику, промирив якісь таємничі слова і шевчик відразу подужав. Радий, що так скоро виря-

тувався з біди, він ще більше довірився чортикові.

Другої днини, почувався зовсім здоровим, на саламаху, правда, вже й не дивиться, а взявся знову до роботи. У недалекому місточку Заболотові мав бути великий відпуст, тож треба було готуватися. Торги там починалися два дні наперед, то ж треба було якнайбільше пошигть чоботів і черевиків, щоби було що продати. Правда він вже приготовив їх багацько, тільки не стало йому шкіри на підошви. А тут і грошей не було під рукою, щоби піти й купити. Тому шевчик Хмирка зразу звернувся до свого приятеля чортика й каже:

— Це є дуже добре, що я тепер не потрібую купувати харчів, але було би ще ліпше, якби ти постараєшся мені дістати скіру на підошви.

Та не докінчив шевчик Хмирка говорити, як чортик Малогрішний відкрив свою чарівну скринку і вже витягає готові підошви, такі бліскучі і гарні, що аж пахнуть.

Шевчик Хмирка з радості засвітив очима. Тепер тільки поприбивати підошви і все буде готово. Може навіть пустити дешевше товар, тільки, щоб розпродати. Хто з шевців може з ним тепер рівнятися?

І взявся шевчик до праці, робив днями й ночами і наробив стільки чобіт, що аж серце радувалося. Чортик все йому поставав, що тільки було потрібно. То ж не диво, що як тільки явився шевчик Хмирка зі своїм товаром на ярмарку, то усіх зачудував. Народ обступив його воза і пря-

мо розхапали оті його чоботи. Все продав до чиста, а грошей мав повні кишені. З вдячності напоїв він своїх знайомих шевчиків і аж тоді щасливий вернувся додому.

Шевчик Хмірка почувався дуже вдячним своєму чортікові і не міг наговоритися про свої успіхи на торгах.

Чортік Малогрішний вислухав уважно, але чомусь то не дуже втішався його успіхами. Він ніби то й радів, але і не забув дати йому невеличку осторогу. Каже:

— Я вже тобі говорив, що як будеш зі мною, то будеш щасливий. Тільки памятай, в одному місті можна тобі продавати свій товар, не більше, як один раз. Інакше я не відповідаю за тебе!

Та цим шевчик Хмірка не турбувався. Маючи гроші, він зразу почав грати великого пана. До своїх приятелів він говорив: абощо, чи я не такий пан, як інші? Хто має гроші той є паном. Уступайтеся з дороги жебраки!

Змінився шевчик Хмірка аж було дивно. Вже людей своїх не пізнавав, а тільки драв носа додори. І все було б до ладу, якби не одна пригода, що йому приключилася на ярмарку. Знехтував Хмірка порадою чортіка і поїхав знову зі своїми чобітьми на торг до Заболотова. І тут почалося його лихо.

Люди, як побачили шевчика Хмірку, збіглися біля його воза, закричали, палицями замахали, схватили його між себе і почали бити. Так бютъ, що й спочинку не дають. Хмірка кричить, проситься, благає рятунку, питаетесь завіщо це?

А люди кажуть: за твої чоботи! Ми тобі чесно заплатили, а ти що нам продав? Один з них вхопив з воза пару чобіт, відірвав підошву і подер перед ним, як папір. Ти є злодієм, ощустом. Ми купували у тебе чоботи не з паперу, а зі скіри. Віддавай гроші! Тоді зчинився такий вереск, така страшна бійка, що шевчик Хмірка од того страху і побоїв, стратив свідомість і вже не знав, що з ним діялося.

Добрі люди привезли його в село разом з його чобітьми, положили на постіль і так залишили. Бідний шевчик пролежав щось три тижні, заки очунявся і прийшов до себе. А тоді пригадав собі, що сталося, звернувся до свого чорттика і каже:

— Поганий чортюго, то так ти мені оддячив за те, що я прийняв тебе до своєї хати! Я тебе зараз битиму, так битиму, як мене побили мої покупці за твою фалшиву скіру. Ти ошукав мене, обдурив, виставив на посміховище людям!

А чорттик скулився у куточку і каже:

— Я не тебе обдурив, а твоїх покупців, бо я чорттик, бо то мое діло. Але я тебе теж остеріг в одному місті більше не продавай свій товар, як один раз. Ти мене не послухав, тож покутуй!

Та це не переконало шевчика. Він ще більше розлютився і знову закричав лютим голосом:

— Ах ти поганий чортюго, зараз мені з хати! Обходився я досі без тебе, обійдуся й тепер. Геть мені з хрищеної хати! Не хочу тебе тут більше бачити, а то зараз попечу тебе свяченою

водою. Не хочу мати з тобою жодної спілки!
Геть! Геть! Геть!,

Тоді шевчик схватив свого шевського молотка і як ударив його, то чортик заскомлів, закрутися, спирхнув великою іскрою, зашипів і вилетів комином раз на завжди.

Аж тоді шевчик Хмірка заспокоївся і зrozумів, що з нечистими сам нечистим станеш. Нечесним ділом ніхто не доробиться. Від тепер шевчик Хмірка рішив, все зло направити, обманених покупців перепросити, ну і чботи робити тільки з правдивої скіри.

КАЗКА ПРО СОНЯШНУ КВІТКУ

Матуся розповідала своїй донечці дивну історію про соняшного лицаря. Будьто він живе дуже далеко, має своє соняшне царство, має свій соняшний замок. Там він і царює і виконує дуже важну роботу. Кожного ранку виносить свого золотого щита на ворота і там завішує його на цілий день.

Вечером він його забирає і ховає, щоби на другий день знову його винести. І того золотого щита можна бачити кожний день, тільки щоб не заховався він за темні хмари.

Оксанка зразу полюбила цього соняшного лицаря, але дуже негодувала, коли той золотий щит ховався за хмару. Тоді Оксанка ішла до матусі і питалася, чому воно так, що сонечко від них ховається.

А матуся пояснює, мабуть соняшний лицар чогось засмутився, зажурився, що не хоче глядіти на нашу землю.

Та це ще більш хвилювало Оксанку.

— А чому ж би мав він журитися, коли там завжди ясно і радісно?

А матуся одвічає:

— Як тобі цікаво знати, моя доню, то йди і запитайся Мені ж немає часу цим займатися. В мене робота.

Ото ж Оксанка не довідавшись вийшла на двір і задумалася. А тоді приступила до неї чарівна красуня, Мрія. Вона погладила Оксанку по головці і каже:

— Правду треба самому розкривати. Ходи за мною.

Доня Оксанка пішла. А Мрія зупинилася біля блакитного воза, що несподівано з'явився і каже:

— Сідай зі мною Оксанко. Поїдемо до соняшного лицаря.

Оксанка рада, зараз стрибнула у віз, біля ней сіла чарівна красуня Мрія і блакітний віз поніс

їх угору. Летять вони понад зелені поля, несуться понад срібні хвилі дивних таємних млак, врешті заблестіли золотисті небеса і ось вони вже опинилися у соняшному царстві. А їм назустріч виходить дідусь зі золотою бородою і діамантовими очима. Він звернувся до Оксанки і питає:

— Чого тобі треба доню від нас? Ти у великій небезпеці! Сонечко гарне здалеку, а з близька воно палить і убиває!

— Я цього не боюся каже Оксанка. Я тільки прийшла запитатися, чого сонечко від нас ховається? Чого воно сумує? Чи може ми не варті того, щоби воно нам світило і нас пестило? Адже всі ми любимо сонечко!

— Знаю, знаю, моя дитинко, ось трішки почекай. Вже йде соняшний лицар, він тобі все вяснить і розкаже.

Тільки скінчив дідусь говорити, а соняшний лицар справді йде, золотого щита несе, повісив його високо на золотих воротах, а тоді підходить до Оксанки й каже:

— Вітай моя люба дитинко! Кажи, чого тобі від мене треба?

А Оксанка й питає:

— Скажи мені, чому твоє сонечко за чорні хмари ховається? Чому воно сумує, чому горює?

Соняшний лицар почувши таку мову якось дивно улибнувся і каже:

— Тому сумує, бо багацько людей не любить моого сонечка. Вони втікають від сонця і ховаються у темряві ночі і нам сумно.

Від того слова Оксанка теж засумувала, щось подумала а тоді каже до соняшного лицаря:

— Вони втікають, бо не мають чистого серця. Бо їх томить зло, бо їх очі завидючі, а руки загребущі!

А соняшний лицар здивувався і питає:

— А якже їх нам рятувати? Як їх вивести на дорогу до світла, до сонця?

— Тільки соняшними квітками можна їх порадувати і звеселити нашу землю. Дай мені тільки одну квітку з твого соняшного городу. Твоя квітка пригадає їм про твоє золоте сонечко і про твоє чарівне соняшне царство.

Соняшний лицар усміхнувся, зараз зірвав одну чарівну цвітку зі свого городу і подав Оксанці.

— Візьми і будь щаслива з нею. Хай вся твоя земля уквітчається цим чарівним цвітом. Тоді люди не будуть забувати що над ними царює золоте сонечко!

Тоді соняшний лицар кинув на неї віночок золотих променів і Оксанка з красунею Мрією понеслася на блакітному возі назад на свою рідну землю.

Вернулася вона до своєї хати, посадила сонцецвіт у своєму городчику, підлила теплим дощиком і сонцецвіт росте і розсипається і розкидається по усіх городах полях і нивках.

А люди як побачили цю дивну квітку її дивну переміну що засяяла квітучими золотими листочками, то дивувались і чомусь на сонечко

оглядались. Сонце цвітка пишалася великою короною а довкола корони жовті золоті пелюстки, але де б вона не виросла сонцецвітка завжди короною повертала до золотого сонечка. То ж по любили люди цю чудесну квітку, соняшником її прозвали і першою її між своїми квітниками поклали. Тому й немає між земними квітками вижчого і більшого за соняшника.

Він гордо несеться, понад усіма пнеться, а хоч усіх видить його личко завжди до сонця. Немов каже людям: І ви так чиніть. Хоч якби вам було сумно і важко і гірко, повертайте свої очі до сонечка.

Соняшний лицар вам завжди допоможе . . .

ДІДУСЕВІ СКАРБИ

Вже почалися шкільні вакації, як до дідуся Савки приїхали його двоє улюблених внуків, Марійка і Василько. Дідусь Савка мав прекрасну фарму, що розкинулася пишними будівлями під густим дубовим лісом. Крізь фарму протікав маленький потічок і журливо шумів собі, переливаючись срібними хвилями.

Марійка і Василько користали з довкілля до схочу. Найрадше вони бавилися у садочку, бо тут

кожного ранку ждали на них в густій траві стиглі яблука і груші.

Але де їх не було отих дідусевих внуків? Вони вже вспіли все оглянути. Всю фарму оббігали, всюди було їх повно, тільки в одне місце їх не пускали.

Це була собі одна така кімната, на другому поверсі, яка завжди була перед ними закритою. Навіть, як дідусь не сидів у ній. Інколи Василько пробував заглянути туди крізь дірку од ключа, та це не багато помогало. Таємниця цієї кімнати залишилася таємницею і нікому було її розгадати.

Дідусеві внуки були тим, звичайно дуже огірчені. Вони вирішили піти з жалобою до своєї матусі і запитати, чому їх туди в ту кімнату непускають.

Матуся вислухала терпеливо їх жалі, а потім усміхнулася і каже:

— Цільте діти! На всьо прийде свій час! Постараюся поговорити з вашим дідусем і думаю, що він не відмовиться нам показати свої скарби.

Василько, почувши слово „скарби”, ще більше насторожився. Під скарбами він, звичайно розумів золото, срібло, діаманти. Але чи справді їх дідусь такий багатий, щоби міг мати такі цінні речі? Це ще більш зацікавило внуків і вони таки не відступали від матусі, а вперто домагалися показати їм оті таємничі скарби.

Матуся пробувала їх заспокоїти і дещо вияснювати.

— Мої дітоньки, різні є скарби у світі. Є такі скарби, що вони навіть цінніші за золото і срібло і найдорожчі діаманти. Як підростете, будете великі, тоді зрозумієте. Але, щоби ви мені більше не докучали, то я вам зараз покажу оті скарби нашого дідуся. Я з ними вже говорила і вони дали мені ключа від тої кімнати, то ж ходіть за мною!

Діти з радості аж підстрибнули і побігли за матусею. Вийшовши сходами на гору, матуся відімкнула ключем двері і впустила діток навпред себе.

А діти як увійшли до середини, заніміли од дива, що вони побачили. Кімната стояла у легкому сумерку і виблискувала просторими склянними шафами. Всі вони були заложені різними, прерізними книжками. А ті книжки надавали усій кімнаті особливого маєстату і поваги.

Дідові внуки од першого враження зніяковіли. Перший раз вони побачили таку масу книжок різної величини і кольору. А матуся, щоби їх ще більше зацікавити, почала пояснювати.

— Ця кімната, мої дорогі діти, це бібліотека і кабінет нашого дідуся. Тут він любить найрадше пересиджувати у вільний час. Тільки дідусь не сидить тут дурно. Він бере ті книжки, які йому потрібні, читає, вивчає і побільшує свою освіту.

Тут знайдете книжки з усіх ділянок людських знань. Тут є всяка література, в вже найбільше наша рідна, українська. Тут можете знайти майже усіх авторів, які щонебудь написали доброго про нашу любу батьківщину, Україну.

Ось ця груба книжка то „Історія України-Руси”, а там „Святе Письмо”. А ось в долині стоїть рядками „Українська Енциклопедія”. Багацько є тут книжок технічного і господарського змісту. Від них можна научитися, як господарювати, обробляти землю, їхати трактором, користуватися різними господарськими машинами. Всього можна із них навчитися. Наш дідусь не був з роду фармером, а все, що він зробив на своїй фармі, вивчив з книжок.

Бо немає кращого вчителя над книжку. Вона про все розкаже і всього научить, бо їх писали досвідчені люди, які знали своє діло. Тільки через читання книжок, ми можемо доповнити свою освіту, чи її поглибити. Наш дідусь немав щастя ходити до високих шкіл, але він доповнив свої знання через читання добрих і корисних книжок. Тому книжка є для нас найкращим учителем і приятелем. В книжках лежить для нас найбільший скарб, бо книжка відкриває нам дорогу до всяких знань і говорить нам правду. А пізнати правду, це є цільожної людини, що живе на землі.

Рівно ж не можемо забувати, що книжка є також найкращою розвагою. Немає на світі більшої приємності, як прочитати гарну, добре написану книжку. Вона відриває людину від сірих буднів, підносить на дусі і дає внутрішнє задоволення.

Тільки дики люди, що живуть у лісах, не розуміють вартості книжки. Але ми належимо до сім'ї культурних народів, то як нам можна цура-

тися, а ще своєї рідної української книжки. Це був би великий сором і образа нашим предкам і нашому народові.

Марійка і Василько слухали з великою увагою слів своєї матусі. Правда, вони вже бачили у своїм життю, книжки, навіть деякі читали, але вони ніколи не думали, що книжка відограє таку важну роль. Це особливо зацікавило Марійку і вона запитала:

— Матусю, ти кажеш, що тут є всякі книжки, то ж скажи нам чи є тут книжки і для дітей, таких як ми?

— Книжки є для всякого віку, відповіла матуся, отже є книжки і для дітей. Є навіть такі письменники, що пишуть тільки для дітей, оповідання, байки, казки, вірші і всякі історії, а навіть наукові речі у приступний дітям спосіб.

Це, мабуть, ще більш зацікавило дідусеvих внуків, бо Василько таки зараз похвалився. Він каже:

— Ти знаєш матусю, що я завжди любив читати книжки. Ті книжки, які ти мені купила, я вже усі перечитав. Тільки я не знати що книжки треба складати і зберігати.

— Ото ж і є, пояснює далі матуся. Книжки треба шанувати і складати до шафи, щоби не понищилися. Коли назирається більше книжок, тоді це вже початок для домашньої бібліотеки.

Бібліотека в хаті, це найбільша окраса для її мешканців. Бібліотека свідчить, що в тій хаті живуть культурні люди, які потребують поживи не тільки для тіла, але і для свого духа, ума і ро-

зуму. Але годі мені говорити. На це потрібно більше часу, а тут скоро надійде дідусь. То ж виходьмо! Як будете добре поводитися, то, можливо, дідусь дасть вам теж по книжечці зі своєї бібліотеки.

Діти вийшли з бібліотеки одушевлені й раді. Вони аж тепер зрозуміли, в чому таємниця дідузових скарбів. Книжка і тільки книжка, це найкращий приятель. Василько і Марійка зрозуміли це докладно і вирішили не тільки читати і вивчати оті книжки, але також складати одну до одної, щоби була своя бібліотека. О, як тоді буде гарно! Що може бути краще, як не своя власна бібліотека? Мріяли дідусові внуки, Марійка і Василько.

ЗМІСТ ЗБІРКИ

Сторінки

1. Як Килинка побачила небо у річці Голтви	5—13
2. Про славного дзвонара і співака Цвіркуна	14—20
3. Чарівний Діямант	21—26
4. Про Михайлика Нечитайлика і три свинки з золоті щетинки	27—33
5. Лісова Мавка і соловейко	34—38
6. Шевчик Хмірка	39—46
7. Казка про соняшну квітку	47—51
8. Дідусеві Скарби	52—57

— 0 —

ПЕРШОМУ ФУНДАТОРОВІ НА ВИДАВНИЦТВО
„ЗОЛОТИЙ ГОМІН”

п. Романові С. Кушнірчукові з Космача

цією дорогою щира подяка.

Микола Погідний

* * *

ТВОРИ ДЛЯ МОЛОДІ ЦЬОГО Ж АВТОРА,
ЩО ПОЯВИЛИСЯ В ОСТАННІХ РОКАХ:

1. Гетьманська Булава	вичерпане
2. Срібна Гривна, істор. опов.	вичерпане
3. Пригоди котика Мурчика	\$1.65
4. Марійка Лебідка — Лісова Квітка	2.00
5. Ілля Муромець, казка билина	1.65
6. Чарівний Діямант, казки	2.50

Замовлення і пожертви на Видавничий Фонд „Золотий Гомін” любителі української книжки можуть слати на адресу:

Fr. MYKOLA UHORCZAK
423 North 4th Str.
Millville, New Jersey, 08332
U.S.A.

